

KLAGANDE

1. A, 880214-3969

2. B, 650822-3572

MOTPART

Lunds Universitet

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lunds Universitets beslut den 27 februari 2020

SAKEN

Jäv enligt förvaltningslagen

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet.

BAKGRUND

B har begärt att en pågående utredning om misstankar om avvikelser från god forskningssed gentemot bl.a. honom och A ska flyttas över till annat lärosäte under åberopande av att rektor Torbjörn von Schantz är jävig samt att Nämnden för utredning av avvikelser från god forskningssed inte kan garantera en opartisk bedömning och därmed också är jävig.

Lunds universitet beslutade den 27 februari 2020 att avslå B:s begäran att på grund av jäv överlämna den pågående utredningen om misstänkta andra avvikelser från god forskningssed till annat lärosäte för utredning. Som skäl för beslutet angavs i huvudsak följande. Det har inte framkommit någon omständighet som ger anledning att ifrågasätta rektors opartiskhet i ärendet. Rektor har dock fr.o.m. den 3 februari 2020 avstått från att delta i handläggningen av ärendet med anledning av att fråga om jäv p.g.a. rektors uttalanden i massmedia uppkommit. I rektors ställe har prorektor satts. Beträffande prorektor har det inte framkommit någon omständighet som ger anledning att ifrågasätta prorektors opartiskhet i ärendet. Inte heller när det gäller påstående om jäv beträffande ledamöterna i Nämnden för utredning av avvikelser från god forskningssed anser universitetet att det har framkommit någon omständighet som ger anledning att ifrågasätta ledamöternas opartiskhet i pågående ärende där B är part. Tilläggas kan att i aktuellt ärende har två externa sakkunniga granskat olika delar av ärendets frågeställningar; sakkunniga som inte har bindning vare sig till det avslutade ärendet som B hänvisar till eller till Lunds universitet. Ärendet har dessutom, på begäran från B, belysts genom ett yttrande från Expertgruppen för oredlighet i forskning vid Överklagandenämnden för etikprövning. Aktuellt ärende och dess frågeställningar har således varit föremål för oberoende granskning.

YRKANDE OCH INSTÄLLNING

A och B yrkar att universitetets beslut ändras på så sätt att förvaltningsrätten finner att jäv föreligger. Klagandena anför bl.a. följande.

De har påtalat jäv rörande rektorn samt Nämnden för utredning av vetenskaplig oredlighet. De begär att utredningen flyttas över till oberoende instans. En av tjänstemännen i nämnden som omfattas av jävsmisstanken har själv medverkat i utredningen om jäv. Vidare är två av tjänstemännen i nämnden kallade som vittnen för Lunds universitet i en rättegång i Arbetsdomstolen rörande ett tidigare oredlighetsärende där *A* är motpart och *B* är kallad som sakkunnig och vittne för *A*:s räkning.

Ärendet som överklagas gäller en anmälan om misstänkt vetenskaplig oredlighet (P 2018/4201) inlämnad av en doktorand. Anmälan gäller författarskap i en publicerad artikel och är riktad mot bl.a. *A* och *B*. Ärendet har föregåtts av ytterligare en anmälan från doktoranden mot *A* (P 2017/3660) där hon efter utredning av nämnden fällts för vetenskaplig oredlighet och därefter avskedats efter beslut av rektor. Detta ärende är för närvarande föremål för arbetsrättslig process i Arbetsdomstolen.

Nämnden för utredning av oredlighet i forskning (nyligen omdöpt till Nämnden för utredning av avvikelser från god forskningssed) vid Lunds universitet är även ansvarig för utredning av det i denna överklagan aktuella ärendet. *B* har vid ett flertal tillfällen påtalat den långdragna processen i ärende P 2018/4201 och att den påverkat forskargruppens arbete samt att en uppenbar jävssituation uppkommit med tanke på det tidigare ärendet P 2017/3660 och dess rättsliga efterspel.

Universitetet har i det överklagade beslutet medgett jäv vad gäller rektors medverkan i processen och ersatt denne med prorektor. Dock har begäran

om att den fortsatta hanteringen ska ske utan nämndens inblandning hos oberoende instans utanför Lunds universitet avslagits på grund av att man inte anser att jäv gällande nämndens ledamöter föreligger. Anmärkningsvärt är att nämndens ansvarige utredare i ärendet, Magnus Gudmundsson, själv handlagt och deltagit i denna utredning/beslut vilket i sig torde utgöra just jäv.

Nämndens representanter - ordförande Göran Sandberg och utredare Magnus Gudmundsson – och A och B står på motsatta sida i den i Arbetsdomstolen pågående domstolsprocessen. Nämnden, med Göran Sandberg och Magnus Gudmundsson i spetsen, har i det föregående ärendet fällt A för vetenskaplig oredlighet trots att någon sådan ej påtalats av sakkunniga, och trots tydlig bevisning för motsatsen, med diger konsekvens i form av avsked efter beslut av rektor. Det torde finnas mycket lite att förlora på att flytta över utredningen till oberoende instans, exempelvis ett annat lärosäte, eller den nya nationella Oredlighetsnämnden som har kommit till bl.a. för att förbättra rättssäkerheten.

Lunds universitet anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande.

Universitet har inte ansett att det har framkommit någon omständighet som ger anledning att ifrågasätta rektor Torbjörn von Schantz opartiskhet i aktuellt ärende. Rektor har dock fr.o.m. 3 februari 2020 avstått från att delta i handläggningen av ärendet med anledning av att fråga om jäv p.g.a. rektors uttalanden i massmedia uppkommit och Lunds universitet har valt att sätta prorektor i rektors ställe för fortsatt hantering av ärendet.

Universitet har inte uppfattat att det tidigare av B påtalats att utredare Magnus Gudmundsson skulle vara jävig och universitetet har heller inte sett att det framkommit någon omständighet som ger anledning att ifrågasätta Magnus Gudmundssons opartiskhet i ärendet. Därför har också Magnus

Gudmundsson deltagit i handläggning av beslut om påtatalat jäv i samband med utredning av avvikelser från god forskningssed (P 2018/4201). Magnus Gudmundsson är tjänstemannastöd till Nämnden för utredning av avvikelser från god forskningssed och är inte ledamot av nämnden.

Det har inte framkommit någon omständighet som ger anledning att ifrågasätta opartiskheten hos ledamöterna i Nämnden för utredning av avvikelser från god forskningssed i aktuellt ärende. Ärendet innehåller frågeställningar som i enlighet med lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning överlämnats till den nationella Nämnden för prövning av oredlighet i forskning. Lunds universitet hanterar fortsättningsvis i enlighet med högskoleförordningen 1 kap § 17 andra avvikelser från god forskningssed än de som prövas enligt lagen.

A och B har tillagt bl.a. följande. Huruvida Magnus Gudmundsson anses vara ledamot i nämnden eller inte torde vara av mindre betydelse. Hans roll i egenskap av utredare samt nämndens främsta företrädare tillsammans med ordförande Göran Sandberg är allt annat än passiv.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser

I 16 § förvaltningslagen anges att den som för en myndighets räkning tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet är jävig om

1. han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,
2. han eller hon eller någon närstående är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,

3. han eller hon har medverkat i den slutliga handläggningen av ett ärende hos en annan myndighet och till följd av detta redan har tagit ställning till frågor som myndigheten ska pröva i egenskap av överordnad instans, eller
4. det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas.

I 17 § förvaltningslagen anges att den som är jävig inte får ta del i handläggningen av ärendet och inte heller närvara när ärendet avgörs. Han eller hon får dock utföra sådana uppgifter som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt.

Förvaltningsrättens bedömning

Faktiska och rättsliga utgångspunkter

I B:s begäran att utredningen i aktuellt ärende (P 2018/4201) skulle överlämnas till annat lärosäte har B anförts att rektor samt Nämnden för utredning av avvikelser från god forskningssed är jäviga. I överklagandet till förvaltningsrätten har A och B preciserat att invändningen gäller jäv hos rektor, nämndens ordförande, Göran Sandberg, samt utredaren Magnus Gudmundsson. Jävsinvändningen grundar sig på att nämnda personer har varit med i en tidigare process där A befunnits skyldig till oredlighet i forskning (P 2017/3660) med efterföljande rättsligt efterspel i bl.a. Arbetsdomstolen. Vad gäller rektors jävsmisstanke har A och B även anförts att rektor uttalat sig i massmedia rörande den tidigare utredningen.

Universitetet har anförts att tidigare avslutat ärende har ett annat sakinnehåll och delvis andra parter. Förvaltningsrätten konstaterar att det tidigare ärendet (P 2017/3660) gällde två forskningsstudier som misstänktes ha lett till falska eller förvrängda forskningsresultat medan det nu aktuella ärendet (P 2018/4201) gäller medförfattarskap i publicerad medicinsk artikel. A är föremål för prövning i båda ärendena. A och B arbetar i samma

forskargrupp och B har även varit med i det rättsliga efterspelet gällande ärende (P 2017/3660). Själva sakprövningen i de båda ärendena är således olika, men enligt förvaltningsrättens bedömning har ärendena ändå sådant samband att det kan finnas anledning att ifrågasätta om personer som varit med i handläggningen av det tidigare ärendet har varit opartiska i nu aktuellt ärende.

Den jävsbestämmelse som kan komma i fråga är 16 § punkten 4 förvaltningslagen (s.k. delikatessjäv). Bestämmelsen tar sikte på sådana situationer där handläggarens eller beslutsfattarens opartiskhet med fog kan ifrågasättas. Tillämpningen kan aktualiseras bl.a. i situationer som liknar tvåinstansjäv, men som kan uppkomma vid handläggningen i en och samma instans. Andra exempel kan vara att någon är uppenbar vän eller ovän med den som är part, ekonomiskt beroende av en part eller intressent eller är engagerad i saken på ett sådant sätt att misstanke lätt kan uppkomma om att det brister i förutsättningarna för en opartisk bedömning (prop. 2016/12:180 s. 302f). Bestämmelsen träffar såväl grundade som objektivt ogrundade misstankar. Jäv kan alltså föreligga även om den som handlägger ärendet rent faktiskt inte har brustit i kraven på objektivitet och opartiskhet (JO 2015/16 s. 529).

Jäv beträffande rektor Torbjörn von Schantz

Beslut i ärende (P 2017/3660) har fattats av rektor Torbjörn von Schantz. I det nu överklagade beslutet framgår att rektor Torbjörn von Schantz fr.o.m. den 3 februari 2020 har avstått från deltagande i handläggningen av ärendet. Motsatsvis har han fram till den 2 februari 2020 aktivt deltagit i handläggningen av ärendet.

Enligt förvaltningsrättens bedömning har det fram till den 2 februari 2020 funnits ett sådant förhållande som är ägnat att rubba förtroendet för hans

opartiskhet i ärendet. Följaktligen har rektor Torbjörn von Schantz varit jävig i ärendet fram till den 2 februari 2020.

Jäv beträffande nämndens ordförande, Göran Sandberg

I beredningen av ärende (P 2017/3660) har Nämnden för utredning av oredlighet i forskning deltagit. Samma nämnd, som efter den 1 januari 2020 är kallad Nämnden för utredning av avvikelser från god forskningssed har hanterat det nu aktuella ärendet. Göran Sandberg är ordförande i nämnden. Han har även hörts som vittne i Arbetsdomstolen i det rättsliga efterspelet av ärende (P 2017/3660).

Förvaltningsrätten finner att utredningen ger stöd för att det funnits ett sådant förhållande som är ägnat att rubba förtroendet för hans opartiskhet i ärendet. Göran Sandberg har därmed varit jävig i det nu aktuella ärendet.

Jäv beträffande föredraganden och handläggaren Magnus Gudmundsson

Jävsbestämmelserna i förvaltningslagen anger att den som för en myndighets räkning tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut anses jävig. I förarbetena (prop. 2016/17:180 s. 302) anges att det innebär att enbart handläggare och beslutsfattare kan vara jäviga. Det är dock inte benämningen eller arbetsbeskrivningen utan agerandet i det enskilda fallet som är avgörande. Jävsbestämmelserna ska garantera ett objektivt och opartiskt handlande från myndigheterna sida och gäller för alla som deltar i handläggningen.

Även om Magnus Gudmundsson inte är ledamot av nämnden utan enbart, som universitetet anför, utgör s.k. verksamhetsstöd så konstaterar förvaltningsrätten att Magnus Gudmundsson tagit del i handläggningen på sådant sätt att han omfattas av jävsbestämmelserna i förvaltningslagen. Av utredningen framgår att Magnus Gudmundsson har varit föredragande och utredare i båda nämnda ärenden och även hörts som vittne i Arbets-

domstolen. Han får enligt rättens bedömning anses har tagit del av universitets handläggning på sådant sätt att hans opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas. Även Magnus Gudmundsson får följaktligen anses som jävig.

Sammanfattning

Förvaltningsrätten har ovan funnit att de av A och B i överklagandet angivna personerna har varit jäviga vid handläggningen av ärende P 2018/4201. Detta innebär i sin tur att universitetet inte haft rätt att avslå begäran om att överlämna den aktuella utredningen till annat lärosäte med hänvisning till att jäv inte förelåg. Det överklagade beslutet ska följaktligen upphävas.

Ärendet om avvikelser från god forskningssed har senare, den 16 april 2020, avgjorts slutligt av universitetet. Det saknas därför anledning att nu visa målet åter för fortsatt handläggning av klagandenas begäran om överlämnande av utredningen till annat lärosäte.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (FR-03)

Anders Mattsson

I avgörandet har även nämndemännen Peter Ahlström, Stanislav Augustin och Lis-Lott Hortevall deltagit. Rätten är enig.

Helén Åkesson har föredragit målet.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.